

Pregledni rad

UDK 368.023.5

DOI br.107251/SVR1306231V

COBISS.BH-ID 3692568

PREUZIMANJE RIZIKA I POSLOVA OSIGURANJA U REOSIGURANJU

Doc. dr Željko Vojinović

Nezavisni univerzitet Banja Luka

Apstrakt: Osiguravajuće kompanije u svom poslovanju sreću se sa različitim rizicima koji ih upućuju na potrebu traženja sigurnosti. Preuzimanje rizika od klijenata predstavlja samo po sebi opasnost za osiguravajuća preduzeća, a pored toga prete im i druge opasnosti kao što je rizik poslovanja, ulaganja, uskladiivanja sa zakonskom regulativom i drugi rizici.

Osiguravači tako sigurnost traže i nalaze u uzajamnosti i povezanosti, solidarnosti i podeli rizika među sobom kroz sistem reosiguranja. Reosiguranje svoj nastanak i postojanost duguje činjenici da ni jedno društvo za osiguranje ne može ili ne želi samo nositi sve rizike koje je preuzelo. Isto tako niti jedno nacionalno tržište osiguranja ne zadržava sve preuzete rizike, već ih djelimično prenosi na svjetsko tržište reosiguranja. Drugim riječima, reosiguranje kao instrument dodatne diversifikacije rizika nezaobilazna je potreba svakog društva za osiguranje i važan sastavni deo svakog nacionalnog tržišta osiguranja.

Osiguravajuće društvo se reosigurava kod jednog reosiguravača, a taj prenosi dalje, ne jednom, već desetinama reosiguravača - svakome tek nekoliko postotaka ili čak promila rizika. Time se bitno umanjuje takozvani rizik likvidnosti osiguravača, tj. opasnost da reosiguravač neće biti finansijski sposoban da isplati neku veliku štetu budući da rizik nije na jednom, već na desetinama reosiguravača.

Osiguravači čiji su portfoliji izloženi katastrofalnim događajima, kao što su oluje, poplave, požari ili zemljotresi, imaju jaku potrebu za pokrićem reosiguranja kod većih i snažnijih i ekonomski moćnijih reosiguravajućih kompanija ili kuća.

Ključne reči: *osiguranje, rizik, reosiguranje, portfelj, samopridržaj.*

UVOD

Osnovnim pristupima riziku smatraju se načela da ne treba rizikovati puno radi malo i da ne treba dozvoliti sebi gubitak veći od onoga koji sebi možemo priuštiti. Tako i osiguravajuće kuće treba da posmatraju svoj poslovni život kao najveći nosioci rizika, tj. kroz mogućnosti nastajanja događaja koji izazivaju ekonomsku štetu ili su pogubni za zdravlje i psihofizičke sposobnosti ljudi.

Tako se pojavilo reosiguranje, mehanizam zaštite osiguravača. Reosiguranje je ponovno osiguranje prezetih rizika od direktnog

osiguravača, pa kažemo da je reosiguranje, u stvari, osiguranje osiguravača. Reosiguranik je društvo za osiguranje čiji su rizici osiguranja reosigurani u cjelini ili jednim dijelom. Reosiguravač je u osnovi društvo koje vrši djelatnost reosiguranja.

Reosiguranje je od nezamjenjive važnosti za sigurnost poslovanja osiguravača, jer on putem reosiguranja povećava kapacitet preuzimanja rizika u osiguranju, štiti sopstvenu sigurnost i sigurnost svojih osiguranika. Reosiguranju nije cilj zaštita osiguravača u slučaju niže ostvarenog prihoda iz ulaganja sredstava od planiranog ili od nečekivanog povećanja troškova, nego pokriće rizika iz sklopljenog ugovora. Međutim, ne postoji reosiguranje koje bi osiguravača zaštitilo od svih mogućih odstupanja u veličini šteta u njegovu portfoliju, jer svaki oblik reosiguranja daje optimalnu zaštitu samo kod pojedinih vrsta rizika.

Reosiguranje predstavlja vertikalnu podjelu rizika, gdje se ne mijenja odnos osiguranik-osiguravač. Reosiguranjem, osiguravač (cedent) prenosi višak rizika iznad svog pridržaja na reosiguravača (cesionara), a osiguranik niti zna niti mora znati da postoji reosiguranje, jer svoja prava direktno ostvaruje od svog osiguravača. Samopridržaj je deo osigurane sume ili deo štete koju osiguravač zadržava kod pojedinog osiguranja i ne pokriva ga dodatnim reosiguravanjem. Visinu samopridržaja određuje sam osiguravač, a obično se određuje u postotku od osigurane sume i do određenog limita, ali se može ugovoriti i u apsolutnom iznosu.

OSIGURANJE I SAMOPRIDRŽAJ

Rizik koji prihvata jedna kompanija naziva se bruto rizik, a dio koji zadržava za sebe (poslije reosiguranja) naziva se neto osiguranje, tj. samopridržaj. Samopridržaj je deo osigurane svote ili svote pod rizikom kod svakog pojedinog rizika, koji osiguravač ne predaje u reosiguranje. Samopridržaj se može definisati i kao ograničenje obaveze osiguravača u odnosu na visinu štete u ugovorenom procentu, zbog čega se samopridržaj nekad naziva i „proporcionalnom franšizom“.

Pod samopridržajem se u suštini podrazumijeva sopstvena mogućnost osiguravača na snošenje štete. Ovim se reosiguravaču dokazuje ekonomski interes osiguravača u tom poslu. Maksimalna obaveza utvrđuje se prema prirodi osiguranja, vrsti rizika, brojnosti osiguranih predmeta (veličini portfolija), veličini i strukturi premije, visini sredstava sigurnosti i drugih elemeneta.

U tehnici osiguranja potrebno je unapred utvrditi veličinu rizika koju osiguravač može pokriti sopstvenim sredstvima i ona se mora uklapati u strukturu portfelja određene vrste osiguranja, tj. da je adekvatna prosečnoj veličini homogenosti rizika, tako da bi se omogućilo ekonomsko izravnavanje rizika.¹

¹ V. Petranović, „Osiguranje i reosiguranje“, Informator, Zagreb, 1984, str. 66.

Elementi potrebni za utvrđivanje visine samopridržaja specifični su za različite vrste osiguranja, ali zajednička im je svrha određivanja maksimalnog kapaciteta za pokriće rizika vlastitim raspoloživim sredstvima osiguravača. Ovdje se postavlja pitanje: koji je to dio osiguranog rizika kojeg osiguravajuća kompanija može zadržati za sebe? Ovu odluku donosi svaka osiguravajuća kompanija za sebe prema pravilima struke i metodama aktuarske matematike, te sastavlja tablice maksimalnog pokrića. Odlučujući faktori koji određuju visinu rizika koji osiguravajuća kompanija može zadržati za sebe su: finansijski kapacitet i tehnički kapacitet.

Finansijski kapacitet osiguravača meri se prema rezervama kojima raspolaže. Tehnički kapacitet određen je veličinom i strukturom (homogenošću) zajednice rizika koja predstavlja portfolio osiguranja osiguravajuće kompanije. Oba ova faktora su u direktnoj srazmeri sa visinom samopridržaja. Ako se rezerve i portfelj povećavaju, srazmerno se povećava i visina samopridržaja.

Kada se utvrđuje visina samopridržaja polazi se od osnovnih faktora koji se primenjuju, a to su: stavovi top-menadžmenta, finansijska snaga osiguravajuće kompanije, disperzija portfolija osiguravajuće kompanije, profitabilnost osiguravajuće kompanije, određenih strategija osiguravajuće kompanije, (ne)izbalansiranost rizika, cena i alternativne forme reosiguranja.

Visina samopridržaja donosi se od strane vrha, top-menadžmenta, na osnovu čega se vidi i njihov stav prema riziku. Ovdje se može zaključiti da li se radi o konzervativnom menadžmentu čija je spremnost na rizik manja ili smelijem, čija je sklonost ka riziku veća. Finansijska snaga kompanije predstavlja obim finansijskih sredstava kojima osiguravajuća kompanija raspolaže i koji direktno utiče na visinu obaveza koje osiguravač može da apsorbuje.

Najčešća formula za izračunavanje veličine samopridržaja jeste:

$$\text{SAMOPRIDRŽAJ} = \text{KAPITAL} \times \text{SPREMNOST NA RIZIK} \times \text{PROFITABILNOST}$$

Profitabilnost osiguravajuće kompanije je u pozitivnoj korelaciji sa visinom rizika kojeg osiguravajuća kompanija može zadržati za sebe. Ako osiguravač ostvaruje pozitivan finansijski rezultat, odnosno ako mu se profit iz godine u godinu povećava, onda je on u mogućnosti da povećava i visinu samopridržaja.

Za izračun samopridržaja služe matematičko-statističke metode obrade potrebnih podataka u određenom razdoblju. U tu svrhu potrebno je utvrditi ukupnu godišnju riziko premiju, stopu doplatka za sigurnost, rezerve sigurnosti, ukupni iznos očekivanih šteta u portfoliju, te iznos šteta koji se mogu pokriti raspoloživim sredstvima.

Finansijski pokazatelji pripadaju najpoznatijim i najraširenijim analitičkim sredstvima finansijske analize. Pokazatelj je racionalan ili

odnosni broj, što podrazumeva da se jedna ekonomska veličina stavlja u odnos sa drugom ekonomskom veličinom. S obzirom na vremensku dimenziju, finansijske pokazatelje možemo podeliti u dve grupe. Jedna grupa razmatra finansijske pokazatelje poslovanja preduzeća u okviru određenog perioda od godinu dana i zasniva se na podacima iz bilansa uspeha. Druga grupa finansijskih pokazatelja odnosi se na tačno određeni trenutak, koji se podudara sa datumom sastavljanja bilansa stanja i prikazuje finansijski položaj preduzeća na taj dan.²

Značaj praćenja finansijskih pokazatelja, izveštavanje kroz obavezne godišnje i trenutne periodične izveštaje, jako je bitno za osiguravajuća preduzeća. Pokazateljima i rezultatima poslovanja mnogo uspešnije možemo odrediti veličinu samopridržaja i na taj način adekvatnije odrediti sopstvene mogućnosti za ostvarivanje profita, ne ulazeći u opasnu zonu velikih rizika gubitka i za delatnost osiguranja pogubnog gubitka poverenja i clijenata.

REOSIGURANJE

Različiti autori na različite načine prilaze pojmu reosiguranja. Najkraća definicija pojma reosiguranja jeste da je to *osiguranje osiguranja*. U svakom slučaju reosiguranje ne bi postojalo da ne postoji osiguranje. Preduslov ugovora o reosiguranju jeste ugovor o osiguranju.

Na najjednostavnije razumevanje pojma reosiguranja ukazuje samo korišćenje reči „re“, koja implicira da se nešto ponovno događa, u ovom slučaju javlja se osiguranje rizika već prihvaćenih u osiguravajuće pokriće. Naime, reosiguranje predstavlja produžetak koncepta osiguranja u smislu da ono omogućava transferisanje rizika u celosti ili delova rizika za koje već postoji osiguravačeva obaveza.³

Reosiguravač preuzima deo obaveze u određenom riziku. Reosiguravač koji uživa ugled snažne, bogate i dobro organizovane kompanije, u čiju stručnost imaju poverenja i drugi reosiguravači i koji preuzima najveći deo rizika, zove se *lider*. Ukoliko reosiguravač preuzme ceo rizik, pa ga onda deli drugim reosiguravačima, taj proces prenošenja rizika zovemo *retrocesija*, a reosiguravače koji preuzimaju rizik od reosiguravača lidera, zovemo *retrocesionari*.

Reosiguranje je veoma značajno sa stanovišta odliva sredstava, pa je važno da reosiguravajuće kuće na nivou nacionalne privrede u tom smislu izvrše međusobnu razmenu, po mogućnosti srodnih rizika, pa da se tek nakon toga pristupa „izvozu“ preostalog dela rizika u inostranstvo. Upravo iz tog razloga potrebno je da prva diversifikacija rizika u prostoru bude na nivou nacionalne ekonomije.

² D. Vukasović, Ž. Vojinović, „*Finansijska analiza*“, NUBL, Banja Luka, 2010, str. 161.

³ Lloyd's of London, *What is reinsurance?*, www.lloyds.com

Razlozi zbog kojih se osiguravajuće kompanije odlučuju na reosiguranje čime prenose dio rizika na reosiguravača, ali mu ustupaju i dio premije su:

- Stabilizovanje obaveza za isplatu šteta, fluktuacije šteta negativno se odražavaju na profitabilnost i solventnost osiguravača. Fluktuacija šteta obično je izazvana nekim od faktora, kao što su: visoke individualne štete, akumulacija šteta po jednom događaju, akumulacija šteta u jednoj godini.

- Fleksibilnost u preuzimanju rizika i povećanje kapaciteta sklapanja osiguranja-osiguravač može preuzeti rizik koji inače ne bi mogao preuzeti, jer prelazi njegov kapacitet, i to čini zbog toga jer mu je neki klijent ili broker važan. Ovim, osiguravač stvara poverenje osiguranika, povećava svoju konkurentsku sposobnost kao i opseg poslovanja.

- Finansijski razlozi ukazuju da se mnoga reosiguranja zaključuju radi povećanja osiguravačevog obima poslovanja. Uz određenu minimalnu granicu solventnosti, koju određuje državni organ, osiguravač može reosiguranjem povećati svoj kapacitet, što bez takvog pokrića ne bi mogao.

- Tehnička i druga pomoć koju pružaju reosiguravači - velike reosiguravajuće kompanije pružaju tehničku pomoć svojim klijentima pri sklapanju osiguranja za velike i neuobičajene rizike, kao i pri likvidaciji velikih šteta. Takođe školuju kadrove u osiguranju, organizuju računovodstvenu obradu i dr.

Reosiguranje možemo klasifikovati na više načina, počevši od sadržaja, pojedinosti, načina pokrića, obaveznosti davanja rizika u reosiguranje, tehnike predaje rizika u reosiguranje itd. Najvažnija i u praksi najčešće korišćena podela reosiguranja jeste po kriterijumu prostorne distribucije rizika, na osnovu čega se reosiguranje deli na reosiguranje u zemlji i reosiguranje u inostranstvu.

Distribucija sa stanovišta prihvata, odnosno predaje rizika u reosiguranje, razlikuje aktivna i pasivna reosiguranja, a suština njihove podele leži u aktivnosti pokrića cesionara i pasivnosti strane cedenta. Dakle, ukoliko se vrši preuzimanje rizika u reosiguranje od strane reosiguravača radi se o aktivnom reosiguranju. Osnovni interes svakog reosiguravača je što širi obim poslova aktivnog reosiguranja, jer na taj način u sopstvenom samoprdržaju može da vrši veći odabir rizika i na taj osnovi da formira sopstvene fondove, kako za pokriće troškova poslovanja, tako i za stvaranje rezervi sigurnosti. U slučaju kada reosiguravač predaje deo rizika u retrocesiju, radi se o pasivnom reosiguranju. Pasivnom reosiguranju treba prilaziti sa određenom dozom opreza, u čijoj osnovi treba da postoji dobro analizirana mogućnost pokrivanja rizika. Dok sa jedne strane postoji mogućnost previše velikog odliva premije u slučaju predaje u retrocesiju i onih delova rizika koje bi reosiguravač mogao zadržati u sopstvenom samoprdržaju, sa druge strane preči još veći rizik ako reosiguravač zadrži za sebe više nego što mu njegove rezerve sigurnosti dozvoljavaju.

Osnovne vrste reosiguranja su proporcionalno i neproporcionalno reosiguranje. Kod proporcionalnih reosiguranja, reosiguravač prihvata fiksnu proporciju udela u mogućoj obavezi osiguravača iz ugovora o osiguranju za proporcionalni deo premije. Kod neproporcionalnih reosiguranja obaveza reosiguravača dolazi do izražaja samo u slučaju ako šteta cedenta pređe u ranije ugovoreni iznos.

Proporcionalno reosiguranje može se ugovoriti kao:

- ❖ kvotno reosiguranje,
- ❖ reosiguranje viška svote ili svotno - eskcedentno reosiguranje.

Neproporcionalno reosiguranje može se ugovoriti kao:

- ❖ reosiguranje viška šteta,
- ❖ reosiguranje tehničkog rezultata.

Ugovor o reosiguranju podrazumeva sledeći odnos osiguravača i reosiguravača: "Jedna strana, reosiguravač, preuzima obavezu da drugoj strani, osiguravaču, plati deo iznosa, ili čak i čitav iznos, koji je platio, ili treba da plati osiguraniku ili osiguranicima, a osiguravač prima obavezu da reosiguravaču plati određenu premiju."⁴

Proporcionalni ugovori o reosiguranju. Kvotno reosiguranje je najjednostavniji oblik proporcionalnog reosiguranja kojim cedent reosigurava određenu proporciju svakog preuzetog rizika, bez obzira na osiguranu svotu. Tako se u jednakoj proporciji deli premija i isplaćuje šteta. Ako je npr. kvota $p=15\%$, to znači da reosiguravač učestvuje u svakoj šteti u određenom portfoliju s 15%, a reosiguravač sa 85%.

Ugovorom se predviđa na koji način se cediranje obavlja, vrste osiguranja se reosiguravaju kao i geografski limiti i isključenja. Kvotno reosiguranje redovno zaključuju: novi osiguravač, osiguravači koji uvode neku novu vrstu osiguranja za koju nemaju iskustva. Kvotno reosiguranje štiti ona portfolija ili njihove delove u kojim je udeo delimičnih šteta velik. Ono ne dovodi do homogenizacije portfolija, a niti do izjednačavanja šteta. Kod kvotnog reosiguranja redovno se isključuje iz pokrića deo portfolija koji je reosiguran putem ugovora o eskcendentnom reosiguranju.

Osnovna prednost ovog oblika reosiguranja jeste jednostavnost njegove primene u praksi. Kada je jednom ugovor zaključen, za njegovu primenu nije potrebna velika administracija i stručna obrada. Cedent je tako u mogućnosti preuzeti rizik, jer zna da će reosiguravač automatski participirati u okviru preuzetog udela u eventualnim štetama. Tako zajednička participacija pomiruje interese cedenta i cesionara, jer sudbinu osiguravača snosi i reosiguravač.

Glavni nedostatak ovog reosiguranja je što reosiguranik ne može birati rizik koji predaje u reosiguranje (mora predati i „dobro“ i „loše“

⁴ I. Jankovec, "Ugovor o reosiguranju za uporedno pravo", Beograd, 1968, str. 10.

rizike), pa stoga u reosiguranje odlaze i oni rizici koje bi cedent mogao zadržati u samopridržaju. Tako dolazi do odliva sredstava iz osiguranja. Reosiguranje viška svote (svotno - ekscendentno reosiguranje).

Ekscendentno reosiguranje pokriva dio rizika koji prelazi samopridržaj osiguravača izražen u apsolutnom iznosu i stavljen u odnos prema svoti osiguranja. Sve rizike kojima je svota osiguranja niža od samopridržaja pokriva osiguravač. Limit ugovora određuje se kao umnožak smopridržaja koji se označavaju kao maksimum ili maksime (linije).

MEHANIZAM REOSIGURANJA

Delatnost reosiguranja je po mnogo čemu specifičan posao. Na poslove reosiguranja utiče veliki broj faktora, počevši od političkog i privrednog sistema jedne zemlje, preko određene pravne regulative, strukture privrede, pa do poslovne politike osiguravajućih kuća, broja osiguravača, broja cesija i sl.

Ekonomski slabije zemlje, kao što je naša, gotovo po pravilu rade pasivne poslove reosiguranja prema inostranstvu i bave se najvećim delom izvozom rizika u reosiguranje, zadržavajući u sopstvenom pokriću relativno mali deo portfelja reosiguranja.

Reosiguranje se obavlja na različite načine: pojedinačno za svaki ugovor o osiguranju, ugovoreno za sve rizike u toku određenog vremenskog perioda ili kao njihova kombinacija.

Postoje sledeće metode reosiguranja:

- Fakultativno reosiguranje je ujedno i najstariji oblik reosiguranja, gde se svaki rizik pojedinačno ugovara u reosiguranje, a reosiguravač slobodno odlučuje hoće li preuzeti rizik i u kojem obimu. Ovako reosiguravač može pratiti visinu svojih obaveza po svakom riziku pojedinačno ili grupi rizika. Ovo reosiguranje prilično je nesigurno za cedenta, ali ipak se zadržalo u nekim slučajevima. Na primer:

- ✓ kod velikih rizika,
- ✓ kada se rizik nalazi izvan geografskog područja kojeg pokriva postojeći ugovor o reosiguranju,
- ✓ ako osigurana vrednost prelazi limit ugovora,
- ✓ ako je rizik takav da ga reosiguravač ne želi preuzeti.

Nedostatak fakultativnog reosiguranja je u povećanim administrativnim troškovima i dužoj proceduri sklapanja ugovora, jer za svaki rizik treba naći reosiguravača, zbog čega dolazi do kašnjenja u plasmanu rizika. Kod ovog reosiguranja osiguravač nije dužan predati sva osiguranja u reosiguranje, već samo teže rizike, a reosiguravač odobrava niže provizije.

- Ugovoreno, obligatorno ili obavezno reosiguranje je obligatorno po osnovu ugovora o reosiguranju. Sastoji se u sporazumu između cedirajuće kompanije i jednog ili više reosiguravača kojima osiguravač

cedira, a reosiguravač automatski prihvaća svako reosiguranje koje zadovoljava uslove iz ugovora. Takvi ugovori obično sadrže:

- ✓ početak reosiguranja za cedirane individualne rizike,
- ✓ oblik reosiguranja i ograničenja iz ugovora,
- ✓ vrste osiguranja koja pokriva,
- ✓ izuzeća,
- ✓ informacije o rizicima koji se cediraju,
- ✓ postupak kod prijave i plaćanja šteta,
- ✓ rok trajanja takvog ugovora,
- ✓ klauzulu o arbitraži.

Zbog velikog rizika za reosiguravača u ovoj metodi reosiguranja, on pre sklapanja ovog ugovora prikuplja informacije o osiguravaču, o njegovoj politici sklapanja osiguranja i njegovim poslovnim rezultatima. Fakultativno ugovorno reosiguranje je kombinovani ugovor gde cedent može neki rizik cedirati, a reosiguravač je obavezan prihvatiti tako cedirani rizik. Ovaj oblik reosiguranja nije tako atraktivan za reosiguravača.

• Pulovi za reosiguranje su udruženja osiguravača u kojima se po unapred utvrđenom ključu raspodeljuju rizici na svakog člana pula. Ukoliko bi preuzeti rizik premašio mogućnosti pokrivača pula, pul zaključuje reosiguranje na bazi viška šteta, u visini razlike nepokrivenog rizika. Pulovi se mogu organizovati tako da pokrivaju osiguranja samo u određenoj zemlji ili mogu imati međunarodni karakter, kao npr. arapski regionalni pul za reosiguranje za sve zemlje te regije.

Pul za reosiguranje može poslovati na dva načina. Prvi je da pul deluje kao poseban reosiguravač i da kao takav prima u pokrivaču delove od svojih članova. U vođenju ovog pula učestvuju svi članovi ili predstavnici država na područjima na kojima pul deluje.

Drugi način poslovanja je da se individualne kompanije jednostavno udružuju i dele u određenoj proporciji svoje poslove, dok jedna od njih obavlja administrativnu i funkciju upravljanja.

Pulovi se mogu osnovati za velike rizike, nuklearne, naftne i slične, ali to nisu pulovi u pravom smislu te reči, jer svaki član ograničava visinu svog udela, a pul ne pokriva u potpunosti eventualno nastalu štetu.

TRŽIŠTE REOSIGURANJA U SVETU

Potreba za reosiguranjem javila se davne 1370. godine, kada je i potpisan prvi ugovor o raspodeli rizika u Đenovi. Sklopljen je između dvojice trgovaca kao reosiguravača i trećeg trgovca koji je zastupao direktnog osiguravača, za potrebe osiguranja robe u prevozu od Đenove do luke Sluys u Belgiji za deonicu puta koja se smatrala najopasnijom.

Poslednjih godina mnogo se toga promenilo na svetskom tržištu reosiguranja. Nakon višegodišnjeg razdoblja „mekog“ tržišta, u kojem su osiguravači mogli relativno lako plasirati svoje rizike vrhunskim

reosiguravačima, uz prihvatljive cene, a reosiguravački kapaciteti koji su se nudili na tržištu bili vrlo visoki, usledilo je sasvim drugačije razdoblje.

Prve naznake kraja „mekog“ tržišta primećene su već 2000. godine, nakon što su oluje Lothar i Martin 1999. poharale delove Evrope. Tržišta akcija i kapitala počela su 2000. godine ostvarivati niže prinose, što je uticalo na prihode od ulaganja kako reosiguravača, tako i osiguravača, koji su snažni institucionalni investitori. Reosiguravači se više nisu mogli osloniti na tržište kapitala kao kompenzaciju za eventualne negativne tehničke rezultate.

Nakon 11. septembra 2001. godine, tržište reosiguranja bitno se promenilo. Osim što su osiguranja i reosiguranja bila pogođena velikom štetom, još teži udarac pretrpeli su zbog lošeg stanja na svetskim berzama. Posle tog datuma, poimanje rizika potpuno je promenjeno. Šteta izazvana rušenjem Svetskog trgovinskog centra premašila je i najpesimističnija očekivanja. To je bila ne samo najveća šteta u istoriji (trenutno se procenjuje na oko 40 milijardi dolara), nego je zahvatila gotovo sve vrste osiguranja. Oko dve trećine te štete plaćeno je iz reosiguranja. Osim dva tornja Svetskog trgovinskog centra, najviših nebodera u New Yorku i simbola američke ekonomske moći, srušeno je ili teže oštećeno još pedesetak zgrada u okolini. Visina i razmer štete nastale u Svetskom trgovinskom centru nametnuli su sasvim novu dimenziju opasnosti od terorizma, što je promenilo gledanje na preuzimanje u osiguranje rizika terorizma. Dotadašnje shvatanje pojma maksimalne moguće štete postalo je upitno. Pri određivanju maksimalne moguće štete uzimale su se u obzir normalne okolnosti, te činjenica da šteta u određenoj meri može biti ograničena preventivnim radnjama. Većina reosiguravača odgovorila je uvođenjem klauzule o isključenju terorizma.

Danas, dvanaest godina posle, od terorizma se ipak moguće osigurati, ali u relativno ograničenim uslovima, uvek se posebno ugovara i plaća se posebna premija.

ZAKLJUČAK

Da osiguranje kao delatnost ima cilj ostvarenje prihoda, da mnogi smatraju da je osiguranje njihove imovine i života samo trošak, jeste povratni eho u našem društvu na pominjanje ponude bilo koje vrste osiguranja. Međutim iz napred iznetog se da zaključiti da i sami osiguravači traže sigurnost, zaštitu, podelu rizika između sebe kroz mehanizam reosiguranja. Koliko je upravljanje rizikom i zaštita u ovoj delatnosti dovoljno ozbiljno primljena, mišljenja sam da i sami treba da na taj način posmatramo sve opasnosti kojih smo svesni, a posebno one kojih nismo svesni.

Bez rizika pojedinca nema osiguranja, a bez osiguranja nema reosiguranja, bez ostvarenja profita osiguravača i reosiguravača nema ni adekvatne zaštite pojedinaca i njihove imovine. Naravno da je samo pitanje

načina i organizacije poslovanja, a samim tim i izbora osiguravača i reosiguravača.

Osnovni razlog postojanja reosiguranja leži u atomizaciji rizika, odnosno raspoređivanju rizika na što veći broj učesnika u lancu raspodele, koji bi, u slučaju da nastupi osigurani rizik, izmirili svoj deo preuzete obaveze. Time, ne samo da osiguravajuće kuće osiguravaju preuzete rizike, nego i osiguravaju sopstvenu likvidnost, u slučaju da nastupi neka velika šteta ili se pojavi kumulativna šteta.

Sledeći razlog koji opravdava ideju reosiguranja jeste homogenizacija rizika, koja se u nekim slučajevima može pojaviti samo na nivou reosiguranja, jer su neki rizici apsolutno heterogeni na nivou osiguravajućih kuća, a da bi osiguravajuće kuće preuzele u pokriće takve rizike, one se moraju reosigurati i homogenizovati.

Generalno rečeno, reosiguranje je osiguranje za osiguravača. To je sporazum između osiguravača (cedenta) i reosiguravača: reosiguravač se obavezuje da osigura cedenta od celokupnog ili delimičnog gubitka koji može zadesiti osiguravajuću kompaniju po osnovu izdatih polisa osiguranja. Zauzvrat, cedent plaća premiju i pruža informacije za procenu i upravljane rizicima, pokrivene ugovorom o reosiguranju. Koliko će reosiguranja kupiti reosiguravajuća kuća, tj. koliko će rizika preuzeti, zavisi od osiguravačevog poslovnog modela, veličine osnovnog kapitala, rizika i preovlađujućih tržišnih uslova.

OPERATIONAL RISK INSURANCE RELATED TO REINSURANCE

Željko Vojinović, PhD, Senior Lecturer

Abstract: Insurance companies in its operations meet the various risks that they indicate the need to seek safety. Taking a risk from clients is a threat for insurance companies in addition threaten them and other risks such as operational risk, investment, compliance with legislation and other risks.

Insurers also are looking for safety and found them in solidarity and cohesion, solidarity and sharing risk among themselves through a system of reinsurance. Reinsurance its origin and persistence due to the fact that no one insurance company can not or does not want to alone carry all the risks which took over. Also, none of the national insurance market does not retain all taken risks, than they are partially transferred to the global reinsurance market.

In other words, reinsurance as an instrument of additional risk diversification is an unavoidable need of every insurance company and an important part of each of the insurance market.

Insurance company are reinsured by one reinsurer, and this reinsurer passed on, not one, but dozens of reinsurers - each only a few percent or even parts per thousand of risk. This significantly reduces the so-called liquidity risk of insurers ie risk that reinsurer will not be financially able to pay a great damage because the risk is not on one, but on dozens of reinsurers.

Insurers whose portfolios are exposed to catastrophic events such as storms, floods, fires and earthquakes, have a strong need for reinsurance coverage by larger and stronger, economically powerful reinsurance companies or houses.

Key words: *Insurance, Risk, Reinsurance, Portfolio, Retention limit.*

LITERATURA

1. Avdalović, V., Marović, B., Kalinić, Z., Vojinović, Ž. (2009): *“Upravljanje rizicima u osiguranju“*, Banja Luka
2. DDOR „Novi Sad“ (1996): *Priručnik za praksu u osiguranju i reosiguranju*, Financing centar
3. Jankovec I. (1968): *“Ugovor o reosiguranju za uporedno pravo“*, Beograd
4. Lloyd's of London, *What is reinsurance?*, www.lloyds.com
5. Petranović V. (1984): *“Osiguranje i reosiguranje“*, Informator, Zagreb
6. Vukasović D., Vojinović Ž. (2010): *“Finansijska analiza“*, NUBL, Banja Luka

SVAROG